

ALGUNES DIVAGACIONS AL VOLTANT DE LA PINTURA

Als meus 74 anys encara em sento dominat –quan m'enfronto a les meves pintures- per la frustrant sensació de no haver sabut, o pogut assolir la fita (generalment un punt indefinida) autoimposada de bon començament. Per altra banda, estic gairebé convençut que aquesta permanent insatisfacció, ha estat i continua sent la principal força motriu que, -com si fos la primera vegada- m'impulsa cada matí a posar-me davant del cavallet, amb l'esperança, tanmateix una mica irracional, de superar les meves limitacions i aprendre... aprendre què?. Per descomptat no pas més de l'ofici o la tècnica, que, a aquestes alçades tinc – em sembla bastant assumits, sinó quelcom més complicat: aquella vaguetat que els pintors anomenem “concepte” i és tan difícil d'explicar.

Si provo de fer-ho, el primer que se m'acut és que la paraula “concepte” – referida a la pintura- inclou, penso, una ampla varietat de continguts. Potser el més important sigui la intenció que la idea pictòrica vagi més enllà de la representació més o menys fidel d'un tema determinat. Per posar-ho més clar: es tractaria de transcendir la realitat visual. Assolir aquesta fita no és gens fàcil i tampoc està a l'abast de tothom que s'ho proposa, i és que en la realització del quadre hi entren un bon nombre de factors, que en el cas de ser mal manipulats poden malmetre el conjunt.

Per una banda, hom ha de saber jugar amb les opcions compositives ofertes per la mida i el format de la tela. Per l'altra, hem de cercar el millor equilibri

–o segons quins siguin els nostres propòsits, desequilibri-, entre les parts del quadre ocupades per objectes, figures, etc. i els espais buits. (Si Vermeer visqués, podria explicar-nos unes quantes coses molt útils a propòsit de la dinàmica entre espais buits i plens).

És extremadament important encertar la valoració tonal i la relació entre ells, de la gama de colors que hem triat –de vegades amb dubtes hamletians-. De la solució o no d'aquestes qüestions dependrà en gran part l'èxit o el fracàs de l'obra. Però, també hi ha una altra cosa que no s'aprèn: aquell quelcom quasi intangible, potser el petit miracle (no trobo cap altra paraula que ho expressi millor) que transformataques i colors –que altrament tindrien un interès molt relatiu- dotant-los de vida pròpia, una vida “diferent”, que només existeix dins del quadre.

EN ART NO HI HA PROGRÉS, NOMÉS HI HA CANVI

A PROPÒSIT DE LA FIGURACIÓ

Per què figuració i no qualsevol altra tendència mes “trencadora”, pròpia de les revolucions artístiques del segle passat?

Primer i més important, perquè a part que les “troballes” dels darrers cent anys em resultin bastant avorrides, -sobretot l'abstracció- mai he estat un revolucionari i per acabar-ho d'adobar, penso que prou de caos tenim en aquest món nostre perquè se li hagin d'afegir les incoherents – moltes vegades insanes- elucubracions d'artistes” post, post, postmoderns inflats pel seu propi ego.

Segon: la meva imaginació sempre ha estat molt limitada i potser sigui per aquest motiu que només em senti atret per determinades imatges que, al formar part del meu reduït entorn, conec molt bé i han assolit per a mi un significat molt especial que m'incita a representar-les.

EL QUE SEGUEIX NO ES UNA DEFENSA DE LA FIGURACIÓ, ÉS SIMPLEMENT HISTÒRIA

Viatgem molt enrere en el temps. És perfectament sabut que les pintures més antigues que es conserven, són les que van fer els nostres llunyans avantpassats al damunt de les parets de les humides coves on vivien. Aquestes primitives pintures representen els animals que caçaven i eren llur aliment. Algunes estilitzades figures humanes estan representades en l'acte mateix de la cacera. Aquest primer exemple conegut de pintura figurativa, tenia segurament un transfons màgic.

Al llarg de segles i mil·lennis, tota la pintura que es fa al món occidental, sigui l'egípcia, grega, etrusca, romana, bizantina, romànica, gòtica, renaixentista, etc., etc., fins arribar al segle XX, és figurativa. També ho és la pintura índia, d'Àsia Central, Xina i Japó. Fins i tot ho són les pintures murals de les tombes maies.

Si des del principi ha estat així, podem deduir que el principal interès de l'ésser humà dotat d'alguna habilitat artística, ha estat la representació d'ell mateix, la seva espècie i l'entorn on viu, és a dir, el que a fi de comptes és més important per a la seva supervivència. A mesura que la societat primitiva esdevé més complexa i apareixen les religions, també ho fan les representacions de deus i escenes mitològiques. En les pintures murals de Pompeia i Herculà, escenes d'aquest tipus es barregen amb d'altres costumistes, eròtiques i fins i tot bodegons.

No podem imaginar com eren considerats els autors d'aquelles pintures i les que es feren durant els segles transcorreguts fins que arribà el Renaixement. Segurament no deurien depassar la categoria de bons artesans. Ara, hi hagué un moment a partir del qual foren reconeguts com artistes i des d'aleshores els més rellevants assoliren una fama que ultrapassà els límits del propi país. Leonardo da Vinci, Miquel Àngel, Ticià, en són un bon exemple.

Amb el pas dels segles canvien els estils –sense apartar-se mai de la figuració-. Apareixen i desapareixen el manierisme, el tenebrisme, el barroc i el neoclassicisme. El segle XVII és testimoni de l'esplendor de la pintura espanyola i holandesa.

A la França de finals del segle XIX es viuran canvis molt significatius: expansió de la industrialització i principis de la mecanització que van junts amb les primeres revoltes socials. L'Art pictòric veu l'aparició de l'Impressionisme, Van Gogh, Gauguin i Cézanne, el veritable innovador, que amb la idea de fer de l'Impressionisme una pintura de museu, transforma el llenguatge pictòric tradicional inventant-se'n un de nou, absolutament personal i dotant al quadre –per primer cop- de valor per a si mateix i no pel que representa. Diu: "Mai he volgut trencar la cadena, només afegir-li una altra anella". D'una manera o altra, Cézanne influirà en bona part de la pintura europea de la primera meitat del segle XX.

Hi ha moltes formes diferents de figuració: Els "Fauves", els expressionistes alemanys, Braque i Picasso, són figuratius, fins i tot quan fan cubisme.

La figuració, en les seves diverses manifestacions s'ha mantingut al llarg de més de deu mil anys i encara segueix. L'abstracció s'ha esgotat en poc més de cinquanta.